γινε αἰσθητὴ ἡ ἀπουσία σας. Γιὰ νὰ βρεθῶ λίγο πιὸ κοντά σας, ζήτησα νὰ γίνω νοσοκόμος. Καὶ τότε ἔμαθα τὴν ἀλήθεια. Χρειαστήκατε κάτι καὶ μοῦ γράψατε ποῦ ἀκριβῶς βρισκόταν σ' ἕνα συρτάρι τοῦ γραφείου σας. Μὰ εἴτε γιατί ἐσεῖς δὲν θυμόσαστε καλά, εἴτε ἀπὸ δική μου ἀδεξιότητα δὲν βρέθηκε τὸ πρᾶγμα ποὺ ζητούσατε στὴ θέσι ποὺ ὑποδεικνύατε. Ὡστόσο, σκαλίζοντας τὰ χαρτιά σας βρῆκα ἕνα δέμα ἀπὸ γράμματα, τὰ ὁποῖα ξανάβαλα στὴ θέσι τους, παρὰ τὴν ὕποπτη ὄψι τους. Μοῦ δείξατε ἐμπιστοσύνη καὶ δὲν ἤθελα νὰ τὴν καταχρασθῶ. Μὰ τότε γνώρισα τὸν τρομερώτερο πειρασμὸ τῆς ζωῆς μου. Ἐπὶ ὀκτὼ μέρες, ἔτρεχα κάθε στιγμὴ σχεδὸν στὸ γραφεῖο σας, μὴ ξέροντας ἂν ἔπρεπε ν' ἀνοίξω ἢ ὄχι τὰ ὕποπτα ἐκεῖνα γράμματα. Πολέμησα πολύ, μὰ στὸ τέλος νίκησε ὁ πειρασμός.

»Ἦταν μιὰ ἀνήθικη πρᾶξι αὐτὸ ποὺκαμα, τὸ ξέρω, μὰ ἔπρεπε νὰ γίνη. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν μετανοῶ ποὺ τὴν ἔκανα. Τὸ τί ἀνακάλυψα στὸ γραφεῖο, τὸ φαντάζεστε βέβαια. Ἐκεῖνο ποὺ δὲν φαντάζεστε εἶνε τοῦτο : Ὅτι τὰ γράμματα ἐκεῖνα μὲ σκότωσαν !

»Σκοτώσανε μέσα μου ἕνα πλάσμα γεμᾶτο τιμιότητα, ἐμπιστοσύνη, ἐνθουσιασμό, γενναιοδωρία, τρυφερότητα, γιατί ἀληθινὰ ἤμουν τέτοια.

»Ἔζησα ὕστερα ἀπὸ τὴ φοβερὴ αὐτὴ δοκιμασία, ζῶ ἀκόμη, μὰ ἡ γυναῖκα ποὺ εἶμαι τώρα εἶνε ἐντελῶς διαφορετική. Ἔχω μιὰ γαλήνη ποὺ μὲ τρομαζει, μιὰ περιφρόνησι γιὰ ὅλα ποὺ μὲ φέρνει ὧρες-ὧρες σὲ ἀγωνία, μιὰ αὐτοκυριαρχία γιὰ τὴν ὁποιαν δὲν θὰ θεωροῦσα τὸν ἑαυτό μου ποτὲ ἱκανό. Ἔμαθα ξαφνικὰ ὅτι ὑπήρξατε ἐραστὴς τῆς κ. Λ... πρὸ τοῦ γάμου μας, καὶ ὅτι ξαναγίνατε ἐραστής της, οὔτε ἕνα χρόνο μετὰ τὸ γάμο μας. Μὰ καὶ σ' αὐτὴν, ἄλλωστε, δὲν ἐμείνατε πιστός. Δὲν εἶνε τοῦ χαρακτῆρος σας.

»Ἔτσι λοιπὸν ζοῦσα μ' ἕναν ἄντρα, ποὺ τὴν ἀγάπη τὴν ἐπλήρωνε μ' ἀπιστία. Μ' ζπιασε τότε τέτοια ἀηδία, μιὰ τέτοια ντροπή, ὥστε θέλησα νὰ φύγω μονομιᾶς ἀπὸ τὸ σπίτι σας, γιὰ τὸ ὁποῖον δὲν ἔννοιωθα πειὰ παρὰ σιχασιὰ μονάχα. Καὶ ὅμως ἔμεινα.

»Δὲν σᾶς φανέρωσα τίποτε. Ἐξακολούθησα νὰ σᾶς γράφω, ὅπως καὶ πρίν, τακτικώτερα, μάλιστα. Ὅταν παίρνατε ἄδεια καὶ γυρίζατε στὸ Παρίσι, κατανικῶντας τὴ ντροπὴ καὶ τὴν ἀηδία μου, σᾶς ἐσφιγγα στὴν ἀγκαλιά μου, σὰν νὰ σᾶς ἀγαποῦσα πραγματικά. Ποτὲ δὲν ἀντιληφθήκατε πόσο αὐτὸ ποὺ ἔκανα μοῦ ἤτανε δυσάρεστο.

» Ὅταν τῶμαθα, μοῦ ξέφυγε μιὰ κραυγὴ λυτρωμοῦ. Εἶχα τηρήσει τὴν ὑπόσχεσι ποὺ εἶχα δώσει στὸν ἑαυτό μου. Καὶ τώρα ἤμουν ἐλεύθερη, ἐλεύθερη πλέον! Τὸ μαρτύριό μου εἶχε τελειώσει. Ἐσήμανε καὶ γιὰ μένα ἡ στιγμὴ τῆς ἐλευθερίας. Δὲν σᾶς ἀνήκω πειά. Καὶ μπορῶ νὰ σᾶς πῶ, ὅτι δὲν αἰσθάνομαι γιὰ σᾶς πλέον παρὰ μονάχα ἀηδία.

ΕΝΤΙΘ ΝΤΕ ΠΡΟΒΑΝΣΕΡ»

Ὅταν τελείωσε τὸ διάβασμα τοῦ γράμματος αὐτοῦ, ὁ Μὰξ ντ' Ἀκεμόν ἔννοιωσε βαθὺ πόνο. Τί ἔπρεπε νὰ κάνη τώρα; Τώρα ποῦχασε τὴ γυναῖκα του, ποὺ ἀγαποῦσε κατὰ βάθος ; Ὡστόσο, γιὰ νὰ μὴν ἐγκαταλειφθῆ σὲ δυσάρεστα συναισθήματα, πῆγε νὰ ἐπισκεφθῆ τὴν κ. Λορίλ, παληά του φίλη. Στὸ σπίτι της ὅμως τὸν πληροφόρησαν ὅτι ἡ κ. Λορὶλ βρισκόταν στὸ προσκέφαλο ἑνὸς πληγωμένου ἀεροπόρου. Ὁ ἀεροπόρος αὐτὸς—τὄξερε ὁ Μὰξ—ἦταν φίλος τῆς Λορίλ. Ἔφυγε λοιπὸν καὶ τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι μιᾶς ἄλλης παληᾶς του φιλενάδας, τῆς κ. Λουμπέν. Καὶ αὐτὴ ὅμως ἔλειπε στὸ Ναντί, καὶ ἤξερε ὁ Μὰξ γιὰ ποιὸ ὕποπτο λόγο ἀπουσίαζε.

Μετὰ τὶς δυὸ αὐτὲς ἄκαρπες ἐπισκέψεις ὁ Μὰξ γύρισε στὸ σπίτι του θλιμμένος, μὲ βαρειὰ τὴν καρδιά. Γύρω του αἰσθανόταν ἕνα μεγάλο κενόν.

Γιατί νὰ μὴ σκοτωθῆ στὸν πόλεμο ; Μὰ ὁ θάνατος δὲν ἀργεῖ ὅταν τὸν ζητήσει κανείς.

Ὁ Μὰξ ἄνοιξε ἕνα συρτάρι τοῦ γραφείου του, πῆρε ἀπὸ μέσα τὸ πιστόλι του, τὸ στήριξε στὸν κρόταφό του καὶ πυροβόλησε... Τὴ φορὰ αὐτή, ὁ θάνατος, ποὺ τόσο τὸν σεβάστηκε στὸν πόλεμο, ἔτρεξε ἀμέσως κοντά του, ἀνακουφιστικὸς καὶ παρήγορος...

ΓΙΑ ΝΑ ΞΕΡΕΤΕ

Η ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΞΕΚΟΥΡΑΣΜΑ

(Πῶς ἐργαζόντουσαν οἱ διάφοροι σοφοὶ)

Στὶς Ἰησουϊτικὲς διατάξεις ὑπάρχει κι' ἕνα ἄρθρο, τὸ ὁποῖο ἀπαγορεύει ρητῶς τὴ συνεχῆ πνευματικὴ ἐργασία, τὴν πλέον τῶν δύο ὡρῶν ἐργασία. «*Ὁ νοῦς τοῦ σπουδαστοῦ*, λένε οἱ Ἰησουῖτες, *ἀποκάμνει ἀπὸ τὴ συνεχῆ ἐργασία καὶ γι' αὐτὸ ἔχει ἀνάγκη ἔστω καὶ μιᾶς μικρῆς τέρψεως ἢ ἀναπαύσεως*».

Μὲ τὴ γνώμη αὐτὴ τῶν Ἰησουϊτῶν συντάσσεται κι' ἡ ἐπιστήμη, ἡ ὁποία λέει ὅτι κάθε διανοητικὴ ἐργασία, γιὰ νἄχη ἀπόδοσι, πρέπει νὰ διακόπτεται ἀπὸ μερικὲς στιγμὲς ἀναψυχῆς.

Συμφωνοῦν ὅμως μὲ τὰ παραπάνω κι' οἱ σοφοί, οἱ ἐπιστήμονες, οἱ συγγραφεῖς; Μᾶλλον ναί.

Κατὰ τὴν ἰδιοσυγκρασία του ὅμως ὁ καθένας, τὸ κέφι καὶ τὸ γοῦστο του.

Ὁ Σαμουὴλ Κλάρκ, λόγου χάριν, ὅταν καταλάβαινε ὅτι εἶχε κουραστεῖ πολὺ ἀπ' τὸ γράψιμο, κατέφευγε στὶς στρατιωτικὲς ἀσκήσεις γιὰ νὰ ξεκουράσῃ τὸ πνεῦμα του. Πολλὲς φορὲς τὸν εἶδαν νὰ κατεβαίνη στὴν αὐλή του καὶ νὰ πηδᾶη σωροὺς ξύλων, νὰ κάνη... τοῦμπες σὰν τρελλός, νὰ κρεμιέται ἀπὸ κανένα δοκάρι τῆς κληματαριᾶς του ἢ νὰ βοηθᾶη τὴν ὑπηρέτριά του, βγάζοντας νερὸ ἀπὸ τὸ πηγάδι.

Ὁ Τίχο Μπράχε διασκέδαζε κατὰ τὰ διαλείμματα τῆς ἐργασίας του φτιάνοντας διάφορα ἀθύρματα.

Ὁ Καρτέσιος, κάθε ἀπόγευμα, μετὰ τὴν πρωϊνή του συνεχῆ πνευματικὴ ἐργασία, εὐχαριστιόταν νὰ καλλιεργῆ διάφορα ὀπωροφόρα δέντρα τοῦ κήπου του, φορῶντας μιὰ χοντρὴ ποιχαμίσα κηπουροῦ. Τὶς πρωϊνὲς ὧρες ἔγραφε τὸ περίφημο «περὶ Συστήματος Κόσμου» σύγγραμμά του.

Ὁ Κάτων εὕρισκε ἀνακούφισι ἀπὸ τὶς σοβαρὲς πολιτικές του ἀσχολίες, καταφεύγοντας σὲ λαϊκὰ κατηλεῖα καὶ πίνοντας μερικὰ κύπελλα κρασί.

Ὁ περίφημος σοφὸς Σπινόζας, μετὰ τὴν τρίωρο συνεχῆ μελέτη του, συνήθιζε νὰ ξεκουράζεται μιλῶντας γιὰ τὰ πιὸ κοινὰ κι' ἀσήμαντα πράγματα, μὲ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας, στὸ σπιτι τῆς ὁποίας καθόταν. Κι' ὅταν δὲν εὕρισκε κανέναν ἁπλοϊκὸ γιὰ νὰ κουβεντιάσῃ, οὔτε μέσα στὸ σπίτι, οὔτε στὴ γειτονιά, καθόταν μόνος του μέσα στὸ δωμάτιό του, ἔπιανε δυὸ ἀράχνες ἀπὸ τὴ σοφίτα καὶ τὶς ἔβαζε νὰ μαλώσουν. Ἡ ἁπλοϊκὴ αὐτὴ διασκέδασις εὐχαριστοῦσε πολὺ τὸν μεγάλο σοφὸ καὶ τὸν ἔκανε νὰ ξεκαρδίζεται στὰ γέλια, σὰν νἦταν παιδί.

Ὁ Ντ' Ἀνδίλλυ, ὁ μεταφραστὴς τοῦ Ἰωσήπου, ὕστερα ἀπὸ ὀχτὼ ἢ ἐννιὰ ὧρῶν συνεχῆ ἐργασία, ξεκουραζόταν κλαδεύοντας τὰ δέντρα τοῦ κήπου του.

Ἡ πιὸ ξεκουραστικὴ διασκέδασι τοῦ διασήμου μυθιστοριογράφου Μπαλζάκ, ἦταν νὰ μαζεύη καὶ νὰ κατατάσσῃ στὴ συλλογή του σκίτσα ζωγράφων, γνωστῶν ἢ ἀγνώστων, σπουδαγμένων ἢ αὐτοδιδάκτων.

Ὁ Πολιτιὰν διέκοπτε συχνὰ τὴ μελετή του κι' ἔπαιζε κιθάρα ἢ τραγουδοῦσε.

Ὁ Ἰσαὰκ Νεύτων, ὕστερα ἀπὸ δίωρο ἐργασία, αἰσθανόταν τὴν ἀνάγκη νὰ παίξῃ λιγάκι μὲ τὸν σκύλο του γιὰ νὰ ξεκουραστῆ.

Ἡ μεγαλείτερη διασκέδασι τοῦ σοφοῦ Παταβίου, ὅταν συνέγραφε τὸ σπουδαῖο ἔργο του «Θεολογικὰ Δόγματα», ἦταν νὰ κοινιέται ἐπὶ 10 λεπτὰ τῆς ὥρας στὴν πολυθρόνα του.

* * *

Ὁ Ρουσσὼ ἐργαζόταν τὸ πρωΐ, ἐπειδὴ ὁποιαδήποτε ἄλλη ὥρα τῆς ἡμέρας ἡ ἔμπνευσις τοῦ ἐρχόταν μὲ μεγάλη δυσκολία. Ἡ μνήμη τοῦ Ρουσσὼ ἦταν πολὺ ἀσθενὴς κι' αὐτὸ ἦταν ποὺ τὸν ἔκανε νὰ κουράζεται πολὺ στὴν ἐργασία του. Ὁ ἴδιος, στὶς «Ἐξομολογήσεις» του, γράφει σχετικῶς τὰ ἑξῆς:

«*Σκέπτομαι τὸ κάθε τι στὸ κρεββάτι μου, πρὶν σηκωθῶ, καὶ μὲ μεγάλη δυσκολία καὶ κόπο κοτορθώνω νὰ διατυπώσω μέσα στὸ μυαλό μου τὶς προτάσεις. Ὅταν ὅμως σηκωθῶ καὶ ντυθῶ, τάχω λησμονήσει κιόλας... ὅλα!*».

Ἡ Γεωργία Σάνδη, τέλος, ἐργαζόταν τέσσερες ὥς πέντε ὧρες μετὰ τὰ μεσάνυχτα, καπνίζοντας συνεχῶς.

ΣΟΦΑ ΛΟΓΙΑ

Πολλοὶ θέλουν ν' ἀποκτήσουν γνώσεις, ἀλλὰ λίγοι εἶνε πρόθυμοι νὰ πληρώσοιν τὴν ἀξία των.

Γιουβενάλης.

Ἡ πιὸ μεγάλη τιμωρία εἶνε τὸ νὰ περάσῃς τὴ ζωή σου στὴν ἀμάθεια καὶ στὴν ἀμορφωσιά

Αἰλιανός.

Αἴσχος εἶνε τὸ νὰ μὴ θέλῃς νὰ μαθαίνῃς.

Κάτων.